ڕاپۆرتی لیستی سەرەکی عێراق ١٣٠

ماوەی کۆکردنەوەی داتا: ئایار- ئابی ٢٠٢٣

IOM DISPLACEMENT TRACKING MATRIX

دیارخراوەکان

شێوەی ١: ژمارەی ئاوارەکان و گەڕاوەکان بە تێپەڕبوونی کات

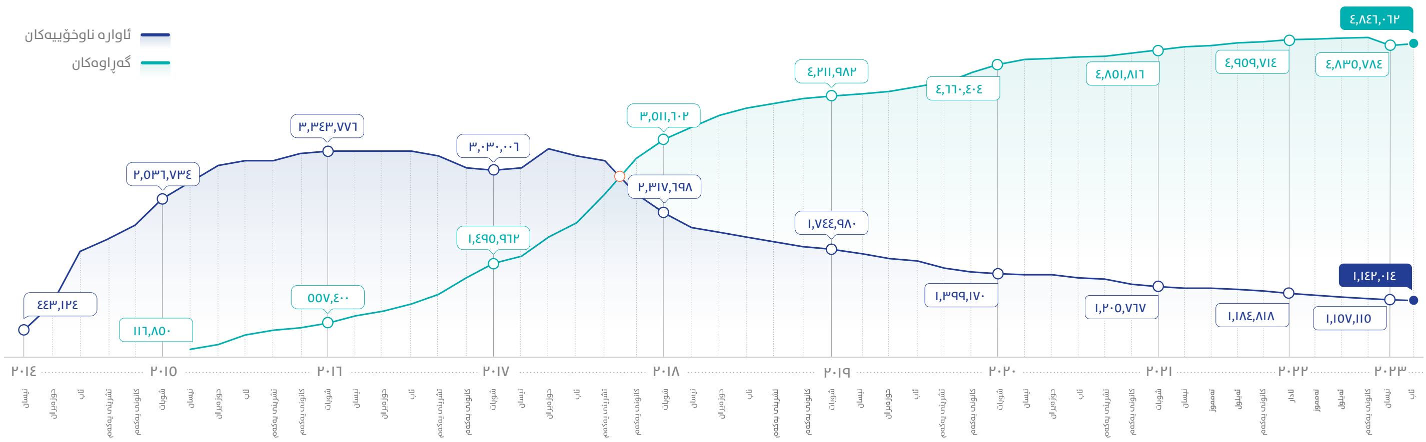

لەوەتەی ٢٠١٤ەوە، بەشی تۆماری بەدواداچوون (DTM)ی ڕێکخراوی نێودەوڵەتی کۆچ (IOM) لە عێراق زانیاری لەسەر هاوڵاتیانی ئاواران و گەڕاوان لەڕێگەی تۆڕێک لە کەسانی زانیارییدەر لە سەرانسەری عێراق دا کۆدەکاتەوە.[1] داتای ئەم ڕاپۆرتەی ئەم گەڕەی ئێستاش لە ١ی ئایار تا ٣١ی ئابی ٢٠٢٣ بووە.

ئاواران ١,١٤٢,٠١٤

▼ ١٥,١٠١-

- تا ٣١ی ئابی ٢٠٢٣، تۆماری بەدواداچوونی ئاوارەبوون (DTM) (١,١٤٢,٠١٤) هاوڵاتی ئاوارەی دەستنیشانکرد لە (١٩٥,٨٨٠) خێزان دا.
- کەمبوونەوەی (١٥,١٠١) ئاوارە لەوەتەی گەڕی پێشوو، (کەمتر لە ١٪).
- قەزای سێمێل و قەزای زاخۆ لە پارێزگای دهۆک و قەزای ناوەندی هەولێر لە پارێزگای هەولێر گەورەترین کەمبوونەوەی ئاوارەکانیان بەخۆوە بینی. هەندێک لەو ئاوارانەی کە لەم قەزایانە گەڕانەوە چوونەوە سەر ماڵ و حاڵی خۆیان، هاوکات هەندێکی دیکەیان لەنێو جموجۆڵ ناوخۆییەکان دابوون یان چوونە دەرەوەی وڵات. هەروەها هەندێک لە خێزانەکان کامپی دیبەگە ١ ی پارێزگای هەولێریان بەرەو مەخمور جێهێشت.
- قەزای سامەڕا لە پارێزگای سەڵاحەددین، قەزای شەنگال لە پارێزگای نەینەوا و قەزای مەحمودییە لە پارێزگای بەغدا گەورەترین کەمبوونەوەیان لە ژمارەی ئاوارەکان بەخۆوە بینی لەوەتەی گەڕی پێشووەوە. لە قەزای سامەڕا وشکەساڵی و بە بیابان بوون لە جەزیرە بوونە هۆی ئەوەی جارێکی دیکە خێزانە گەڕاوەکان ئاوارە ببنەوە، هاوکات دۆخی ئابووریش هۆیەک بوو بۆ ئاوارەبوونەوەی دووەمی ئەو ئاوارانەی گەڕابوونەوە. هەروەها، هەندێک خێزانی ئاوارەش گەڕانەوە قەزای شەنگال بەهۆی ئەو قسە ڕەق و قیناویانەی بەرانبەر بە ئێزدیان دەگوترا. لە قەزای محمودیەش جوڵە و هاتووچۆی ناوخۆیی خێزانە ئاوارەکان لە قەزاکانی دیکەوە بەدیکرا.
- ژمارەی ئەو ئاوارانەی کە لە شوێنی نیشتەجێبوون و حەوانەی زۆر خراپ دا دەژین کەمیکرد بە (٢,١٦٦-) کەس بە بەراورد بە گەڕی پێشوو (٢,١-٪).

١٩٥,٨٨٠ خێزان ▼ ٢,٧٧٣-

٢,٦٤٥ شوێن ▼ ٢٤-

١٨ پارێزگا

١٠٤ قەزا

▲▼ گۆڕانکارییەکان لەوەتەی گەڕی پێشووەوە

گەڕاوان ٤,٨٤٦,٠٦٢

▲ ١٠,٢٧٨+

- تا ٣١ی ئابی ٢٠٢٣، تۆماری بەدواداچوونی ئاوارەبوون (DTM) (٤,٨٤٦,٠٦٢) هاوڵاتی گەڕاوەی دەستنیشانکرد لە (٨٠٧,٦٧٧) خێزان دا.
- ئەمەش واتە زیادبوونی (+١٠,٢٧٨) گەڕاوە لەوەتەی ڕاپۆرتی گەڕی پێشووەوە (٠.٢٪) زیادکردن.
- قەزاکانی ناوەندی موسڵ و بەعاج لە پارێزگای نەینەوا گەورەترین بەرزبوونەوەی ژمارەی گەڕاوانیان بەخۆیانەوە بینی لەوەتەی گەڕی پێشووەوە. گەڕانەوەکان بۆ قەزای شەنگال بەهۆی ئەو قسە ڕەق و قیناوییە بووە لە شوێنەکانی ئاوارەبوون بەرانبەر بە ئێزدییەکان گوتراوە. هەروەها بەهۆی بەرەوپێشچوونی دۆخی ئەمنی ناوچەکانی زێدەوە بووە. لە قەزای بەعاج، خێزانەکان لە کامپەکانی جەدعە ١ و ٥ گەڕابوونەوە، لەبەرئەوەی کامپی جەدعە ٥ بە فەرمی لە نیسانی ٢٠٢٣ دا داخرا. هەروەها هەندێک لە خێزانە ئێزدییەکانیش خۆیان ئەوەیان هەڵبژارد کە بۆ بەعاج بگەڕێنەوە لەبەر ئەو ئاڵنگاریانەی بەهۆی ئاوارەبوونی درێژخایەن تووشیان هاتبوو. زیادبوونی ژمارە گەڕانەوەکان لە قەزای ناوەندی موسڵ ڕەنگدانەوەی داخستنی کامپ بوو، بەهۆی نەبوونی سەرچاوە و هۆکاری دارایی بوو تا لەو ناوچانەی ئاوارەبوون بمێننەوە و لەم گەڕەدا شوێنەکانیان بۆ شوێنی دیکە تازە جێهێشت.
- قەزاکانی سامەڕا لە پارێزگای سەڵاحەددین و هەترە پارێزگای نەینەوا و ڕوتبە لە پارێزگای ئەنبار نزمبوونەوەیەکی کەمیان لە ژمارەی گەڕاوان بەخۆوە بینی بەهۆی شکستهێنان لە گەڕانەوە. لە قەزای سامەڕا، شکستهێنان لەگەڕانەوەی بەهۆی وشکەساڵی و بە بیابان بوونبوو، لەوکاتەی لە قەزای هەترە نەبوونی خزمەتگوزارییە گشتییەکان و نەبوونی دەرفەتەکانی کارکردن بوو هۆیە سەرەکییەکان بوون.
- ژمارەی ئەو گەڕاوانەی کە لە شوێنی حەوانەوەی زۆر خراپ دا دەژین زیادیکرد بە (٢,١٨٤) کەس بە بەراورد بە گەڕی پێشوو (١.١٪).

٨٠٧,٦٧٧ خێزان ▲ ١,٧١٣+

٢,١٧٢ شوێن ▲ ٥+

٩ پارێزگا

٣٩ قەزا

▲▼ گۆڕانکارییەکان لەوەتەی گەڕی پێشووەوە

١. بۆ زانیاری زیاتر سەبارەت بە ڕێباز و میتۆدی لیستی سەرەکی، تکایە بڕوانە ڕێبازی ڕاپۆرتەکە لە کۆتایی ڕاپۆرتەکە دایە.
٢. بۆ زانیاری زیاتر دەربارەی ڕێژەی گۆڕانی حاڵەتەکانی ئاواران و گەڕاوان، تکایە بڕوانە ڕێبازی ڕاپۆرتەکە.
٣. دوابەدوای ڕیفراندۆمی سەربەخۆی هەرێمی کوردستان-ی عێراق لە ساڵی ٢٠١٨ دا، نزیکەی ٢٧,٣٠٠ خێزان ئاوارەبوون و پاشان گەڕانەوە کەرکووک. ئەم ئاوارەبوونە پەیوەندی بە ئاوارەبوونی نێوان ٢٠١٤ بۆ ٢٠١٧ ی شەڕ و ململانێ لەگەڵ داعش دا نەبوو، ئەم ئاوارەبوونی کورتخایەن بوو، گرووپ و چین و توێژەکانی ئەم ئاوارەبوونە لە حاڵەتەکانی ئەم گەڕەی ئێستا دەرهێنراون.

خستنەڕوویەکی گشتی ئاوارەبوون

شێوەی ٢: جۆرەکانی شوێنی حەوانە و نیشتەجێبوونی ئاواران

٪٧٧ شوێنی نیشتەجێبوونی تایبەت ٨٧٤,٦٤٤	٪١٥ کامپەکان[٣] ١٦٦,٣٣٠	٪٩ شوێنی نیشتەجێبوونی زۆر خراپ ١٠٠,٢٧٨	٪١> نەزانراو ٧٦٢

تێکڕای هەڵبەز و دابەزینەکان

لەماوەی ڕاپۆرتی گەڕی ١٣٠ دا، تۆماری بەدواداچوون (DTM) (١,١٤٢,٠١٤) ئاوارەی دەستنیشانکرد، لە (١٩٥,٨٨٠) خێزان. ئەمەش کەمبوونەوەی (١٥,١٠١) کەسە بە بەراورد بە گەڕی پێشوو کە لەماوەی کانوونی دووەم-نیسانی ٢٠٢٣ بوو بە (-١٪). ئەم کەمبوونەوە هێواشەش لە ژمارەی ئاوارەکان بە بەراورد بە ڕاپۆرتی گەڕی ١٢٩ لەوانەیە پەیوەندی بەوە وە هەبێت کە بەشێکی زۆری ئەو ئاوارانە لە ئاوارەبوونی درێژخایەن دان لە (٩٨٪).

بەرچاوترین کەمبوونەوەی ئاوارانیش کە لە ژمارەی ئاواران دا لە قەزاکانی سێمێل (-٣,٥١٧) کەس، ئینجا لە قەزای زاخۆ بوو بە (-٢,٩٩٩) لە پارێزگای دهۆک، پاشان لە قەزای ناوەندی هەولێربوو بە (-١,٤٤٤) کەس لە پارێزگای هەولێر تۆمارکران. ئەم کەمبوونەوە کەمەی ژمارەی ئاوارانیش لەم قەزایانەدا بەشێکی بەهۆی گەڕانەوەی تازە، جوڵە و جموجۆڵی ناوخۆیی و جوڵە و جموجۆڵکردن بووە بۆ دەرەوەی وڵات. لە پارێزگای هەولێر، هەندێک لە خێزانەکانی کامپی دیبەگە ١ کامپەکەیان بەرەوە قەزای مخمور جێهێشت. لەبەرانبەردا، دیارترین کەمبوونەوەکان ژمارەی ئاواران لە قەزای سامەڕای پارێزگای سەڵاحەددین بە دیکرا (+٨١٦ کەس)، ئینجا لە قەزای شەنگال-ی پارێزگای موسڵ بە دیکرا بە (+٧٤٤)، پاشان لە قەزای محمودیەی پارێزگای بەغدا بە (+١٥٠). زیادبوونی ژمارەی ئاواران لە قەزای سامەڕا ڕەنگدانەوەی گەڕانەوە شکستخواردووەکانە کە بەهۆی وشکەساڵی و بە بیابان بوونەوە بووە، هەروەها هەندێک ئاوارەبوونی دووەمیش بەهۆی دۆخی ئابوورییەوە بووە. سەرەڕای ئەوانەش، هەندێک ئالنگاری پەیوەست بە ئاوارەبوونی درێژخایەنەوە هەبوون، هاوکات لەگەڵ بوونی قسەی ناخۆش و ڕەق بەرانبەر بە ئێزدییەکان، ئەمانەش وایانکرد کە هەندێک لە ئاوارەکان بەرەو قەزای شەنگال بگەڕێنەوە.

جوڵە و جموجۆڵی ئێستای ئاوارەکان

سەرەڕای ئەوەی کە بەشێوەیەکی تێکڕا ژمارەی ئاوارەکان لە سەرانسەری وڵات دا کەمیکردووە، (١٠,٤٦٧) جموجۆڵی تازەی ئاواران لە گەڕی ١٣٠ دا بەدیکرا (١٪ ی حاڵەتەکان). زۆربەی ئەو جموجۆڵانەش پاڵنان بەرەو ئاوارەبوونی دووەمی تێدابوون (٨٧٪). هەروەها (١,٣٠٣) حاڵەتی گەڕانەوەی شکستخواردووشی تێدابوو. سەبارەت بەوانەی کە دوای گەڕانەوەیان بۆ ناوچەکانی زێدیان، جارێکی دیکە ئاوارەبوونەوە، هۆیەکانی بریتین لە وشکەساڵی، کەمئاوی، کێشە و گیرو گرفتە ئەمنییەکان نەبوونی خزمەتگوزارییە گشتییەکان پاڵنەرە سەرەکییەکان بوون.

خشتەی ١: سێ سەرەکیترین قەزای کە ئاوارەبوونی نوێیان بەخۆیانەوە بینیووە

قەزا، پارێزگا	ئاوارەبوون بۆ یەکەمین جار	ئاوارەبوون بۆ دووەم جار	گەڕانەوەی شکستخواردوو
سلێمانی، سلێمانی	٣٦	٣,٣٤٨	٢٥٨
شەنگال، نەینەوا	٠	١,٠٩٢	٠
سامەڕا، سەڵاحەددین	٠	١٨	٨١٦

جۆرەکانی شوێنی حەوانەوە و نیشتەجێبوون

هاوتەریب و هاوئاست لەگەڵ گەڕی پێشوو، زیاتر لە سێ چارەگی ئاواران لە شوێنی حەوانەوە و نیشتەجێبوونی تایبەت دا دەژین لە (٧٧٪)، کە (٨٧٤,٦٤٤) کەس، ئینجا لە لە ١٥٪یان لە کامپەکانن (١٦٦,٣٣٠) هاوڵاتی، لە ٩٪یان لە شوێنی حەوانەوە و نیشتەجێبوونی زۆر خراپ دا دەژین کە (١٠٠,٢٧٨) هاوڵاتییە. لەگەڕی ١٣٠دا، ژمارەی ئەو ئاوارانەی کە لە کامپەکان دا دەژین تۆزێک کەمیکردووە بە (-٧,٦٨٥) کەس و پاشان ئەوانەی لە شوێنی نیشتەجێیوونی تایبەتن کەمیکردووە بە (-٥,٢٥٠) کەس.

شوێنی حەوانەوە و نیشتەجێبوونی زۆر خراپ[٤]

لەوانەیە ئەو ئاوارانەشی کە لە شوێنی حەوانەوە و نیشتەجێبوونی زۆر خراپ دا دەژین ڕوو بەڕووی چەندان ئاڵنگاری ببنەوە، لەوانەش کەمی دەستگەیشتن بە کارو کاسبی و بە خزمەتگوزارییە بنەڕەتییەکان. لەوەتەی گەڕی پێشووەوە، ژمارەی ئەو ئاوارانەی کە لە شوێنی حەوانەوە و نیشتەجێبوونی زۆر خراپ دا دەژین کەمیکردووە لە قەزاکانی وەک سێمێل بە (-٧١٤) کەس، ئینجا شەنگال بە (-٦٥٤) کەس، پاشان کوت بە (-٣٣٦) کەس. لە بەرانبەردا، ژمارەی ئەوانەی کە لە شوێنی حەوانەوە و نیشتەجێبوونی زۆر خراپ دا دەژین لە قەزای توزخورماتوو زیادیکردووە بە (+٣٥٤) کەس، سامەڕا (+٢١٦) کەس، مەحمودیە بە (+٩٠) و قەزای ناوەندی موسڵ بە (+٣٠) کەس.

شێوەی ٣: ژمارەی ئەو ئاوارانەی کە لەشوێنی حەوانەوەی زۆرخراپ دا بەپێی ١٠ سەرەکیترین قەزای ئاوارەبوون

قەزا	پارێزگا	ژمارە	گۆڕانکاری
سێمێل	دهۆک	١٥,٦٤٨	▼ ٧١٤-
کەرکووک	کەرکووک	١١,٣٩٤	٠
موسڵ	نەینەوا	٦,٨٧٦	▲ ٣٠+
شەنگال	نەینەوا	٢,٨٩٨	▼ ٦٥٤-
زاخۆ	دهۆک	٢,٠١٦	▼ ١٤٤-
شێخان	نەینەوا	١,٢٦٦	▼ ٣٦-
دهۆک	دهۆک	٧٩٢	▼ ٦٠-
هەولێر	هەولێر	٧٢٠	٠
ئاکرێ	نەینەوا	١٥٠	٠
سلێمانی	سلێمانی	٩٦	٠

▲▼ گۆڕانکارییەکان لەوەتەی گەڕی پێشووەوە

ناوچەکانی زێدی ئاوارەکان

کەمێک زیاتر لە نیوە (٥٦٪)ی ئاوارەکان لە بنەڕەتدا هی پارێزگای نەینەوا بوون، بەتایبەتی هی قەزای ناوەندی موسڵ (٢١٪)، ئینجا هی قەزاکانی شەنگال لە (١٦٪) بەعاج لە (٩٪) تەلەعفەر (٦٪). لە ٢٢٪دیکەشیان لە بنەڕەتدا هی پارێزگای ئەنبار و لە ١١٪شیان هی پارێزگای سەڵاحەددین بوون.

شێوەی ٤: ژمارەی ئاوارەکان بەپێی ١٠ سەرەکیترین قەزای زێد

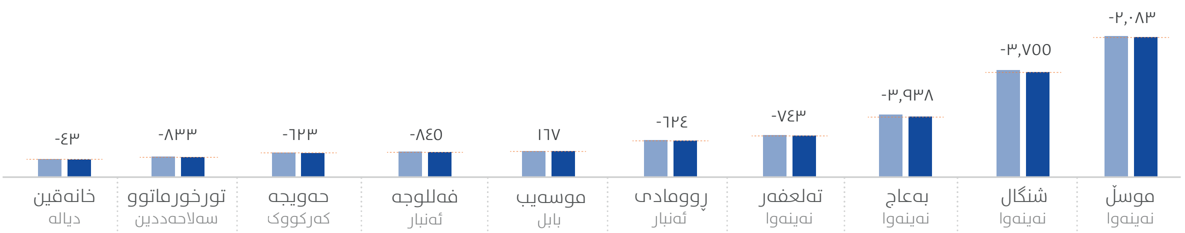

	موسڵ (نەینەوا)	شنگال (نەینەوا)	بەعاج (نەینەوا)	تەلعفەر (نەینەوا)	ڕوومادی (ئەنبار)	موسەیب (بابل)	فەللوجە (ئەنبار)	حەویجە (کەرکووک)	تورخورماتوو (سەلاحەددین)	خانەقین (دیالە)
● لیستی سەرەکی ١٣٠	٣٠,١٠٠	٣٣,٨٥٦	٤١,١٩١	٤٢,٦١٥	٤٤,٢٦٧	٦١,٩٦٠	٧٠,٣٤٤	١٠٠,٨٩٠	١٧٧,٦٥٧	٢٣٦,٦٦٣
● لیستی سەرەکی ١٢٩	٣٠,١٤٣	٣٤,٦٨٩	٤١,٨١٤	٤٣,٤٦٠	٤٤,١٠٠	٦٢,٥٨٤	٧١,٠٨٧	١٠٤,٨٢٨	١٨١,٤١٢	٢٣٨,٧٤٦

٣. تۆماری بەدواداچوونی ئاوارەبوون داتا لەسەر ژمارەی خێزانە ئاوارەکانی هەر شوێنێک کۆدەکاتەوە. بۆ کامپەکان، لە ڕێگەی لێکدانی ژمارەی هەر خێزانێک بە ٥ ئەندام مەزەندە دەکرێت (تێکڕای ژمارەی ئەندامانی خێزانە عێراقییەکان).

٤. بۆ شوێنی حەوانەوە و نیشتەجێبوونی زۆر خراپی ئاوارەکان، لەوانەیە بینا و باڵەخانەی نەشیاو بۆژیان، خانوو، خێمە، کارەڤانە، خانووی کاتی، خانووی خست و قوڕ و بینا و باڵەخانەی تەواو نەکراو و جێهێڵدراو، بینا و باڵەخانەی گشتی، یان شوێنی بەیەکەوەبوونی بەکۆمەڵی وەک بینا و شوێنە ئایینییەکان و بینای قوتابخانەکان دەگرێتەوە.

ئەم هێڵکاری و گرافانەی خوارەوەهەشت پارێزگای پێشوازیکەر و لەخۆگری گەورەترین ژمارەی ئاوارەکان نیشاندەدەن. لەگەڵ ئەمەش دا، ئەو گۆڕانانە نیشاندەدەن کە لەوەتەی گەڕی پێشووەوە و لە ژمارەی ئاوارەکان دا ڕوویانداوە. هەروەها نیشاندانی ئەو قەزا سەرەکیانەیە کە ئاوارەکانیان تێدا نیشتەجێن و پارێزگا سەرەکییەکانی زێد. بۆ بینینی خستنەڕوویەکی گشتی قەزاکانی ئاوارەبوون و گەڕانەوە لە سەرانسەری عێراق دا، تکایە بڕوانە قەزاکان لەسەر نەخشەی ئاوارەبوون.

شێوەی ٥: سەرەکیترین پارێزگا و قەزای ئاوارەبوون لەگەڵ پارێزگا سەرەکییەکانی زێد

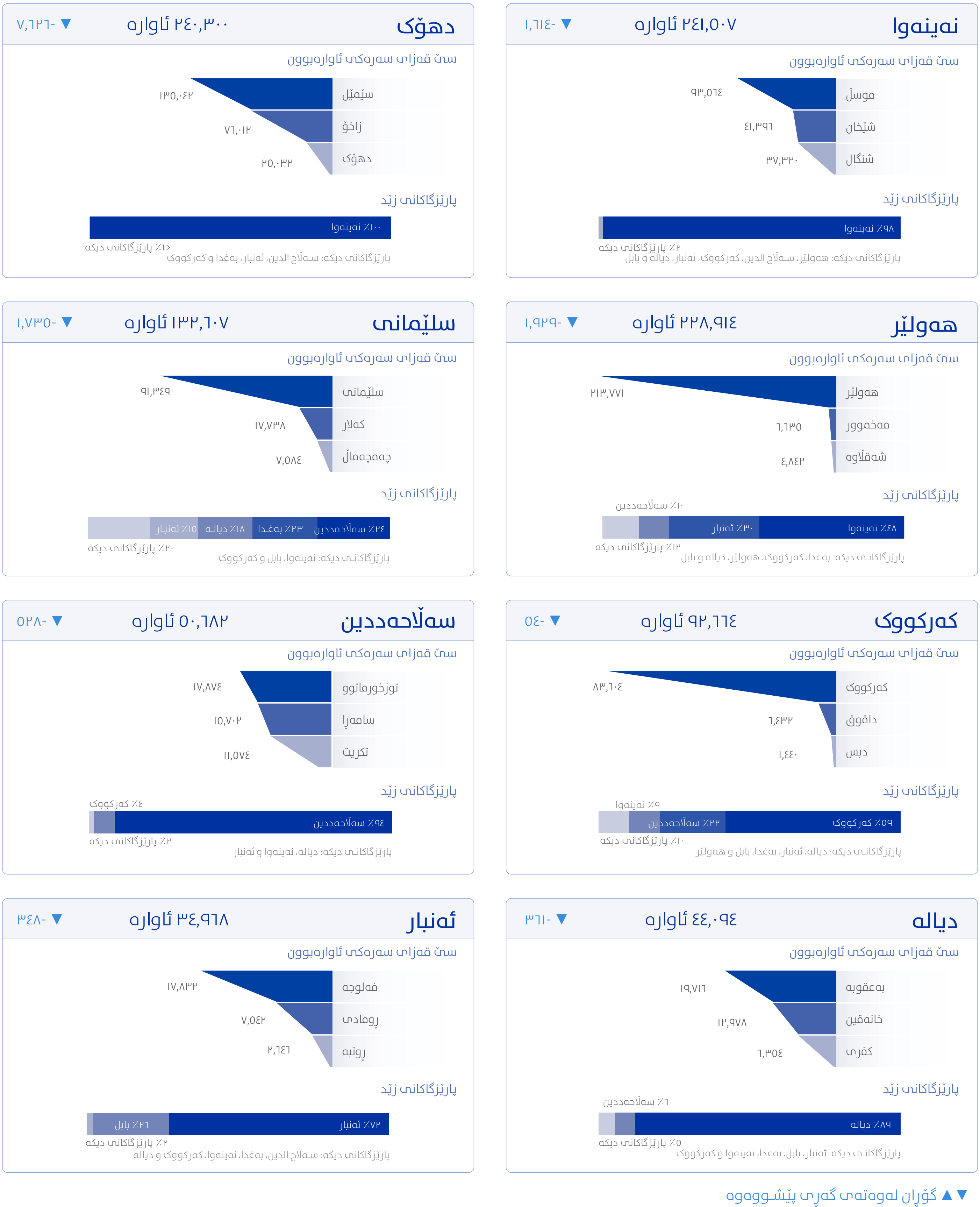

وێنەی ٦: قەزا سەرەکییەکانی زێد بەرانبەر قەزاکانی ئاوارەبوون

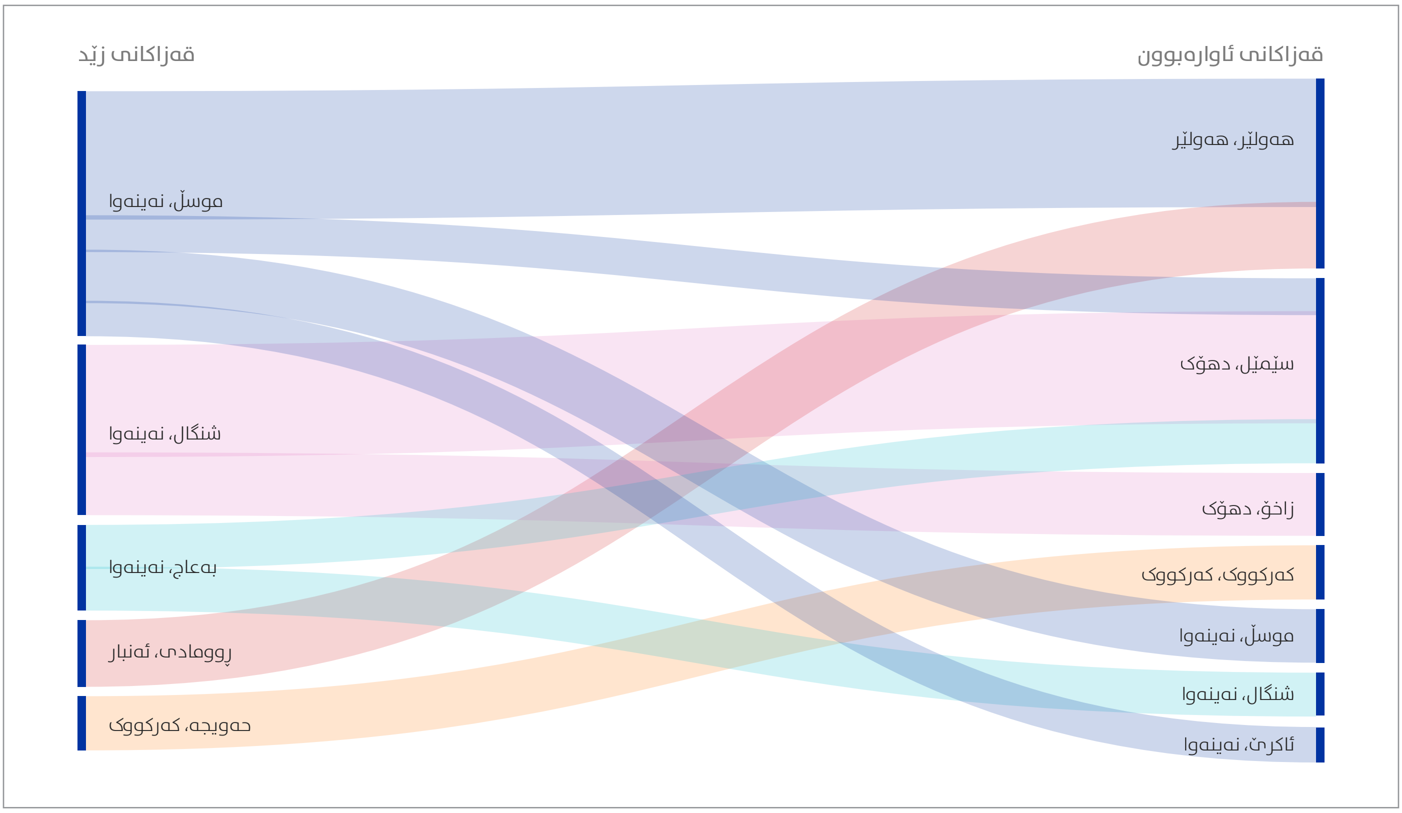

نەخشەی ١: قەزاکانی زێدی دانیشتووانی ئێستای ئاواران

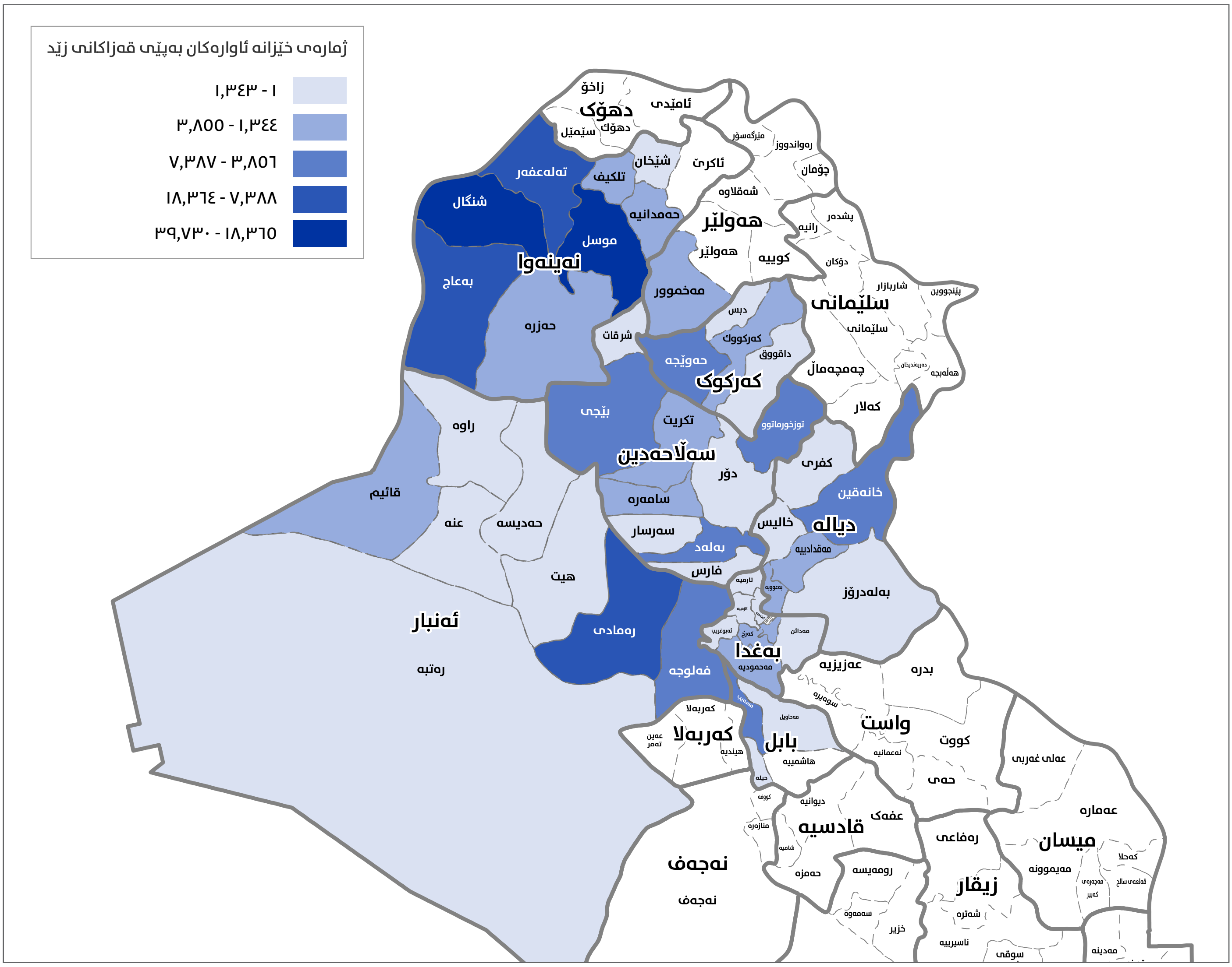

نەخشەی ٢: قەزاکانی ئاوارەبوون دانیشتووانی ئێستای ئاواران

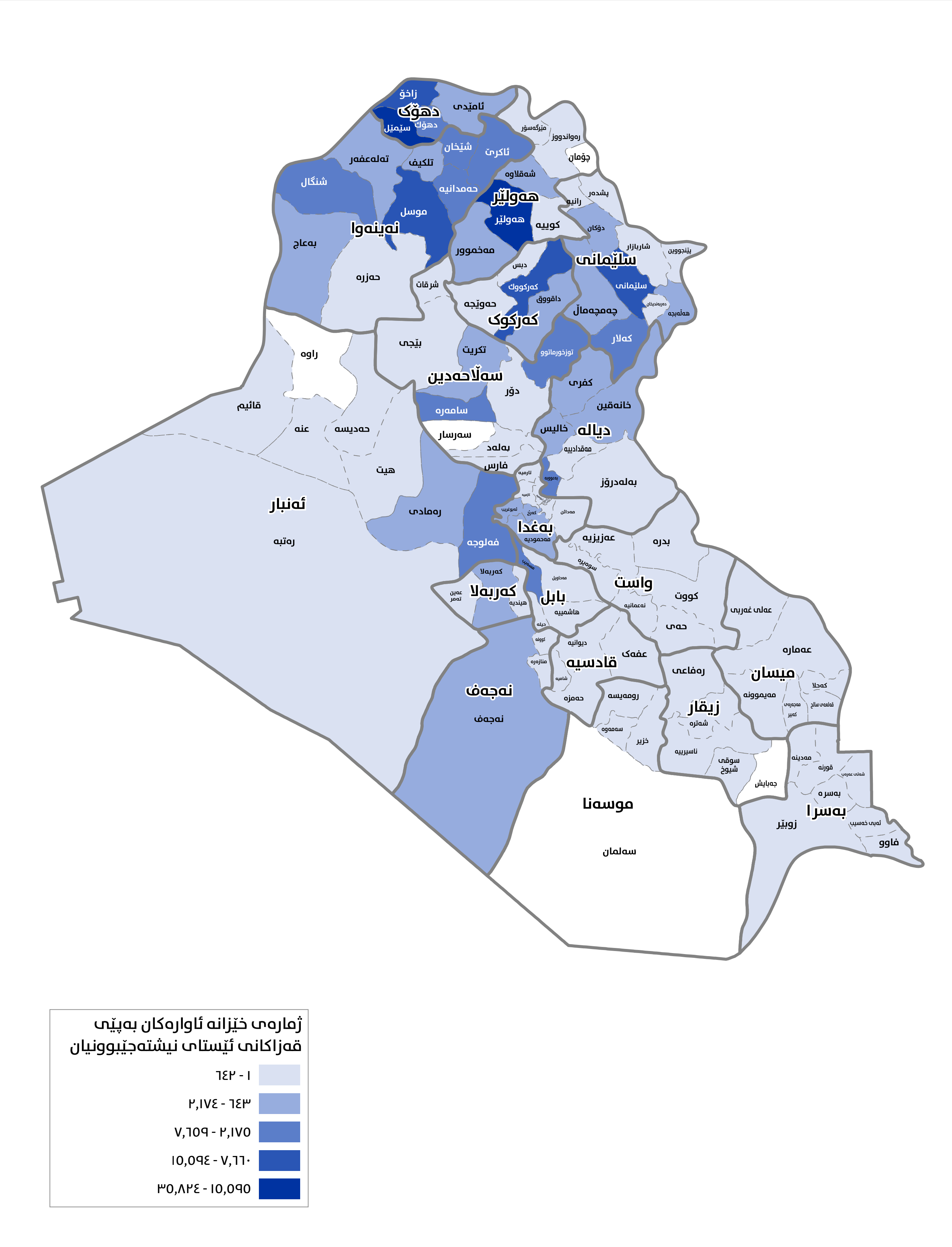

خستنەڕوویەکی گشتی گەڕانەوە

شێوەی ٧: جۆرەکانی شوێنی حەوانەوە و نیشتەجێبوونی گەڕاوان

٪٩١ زێدی نیشتەجێبوون ٤,٦٣٧,٦٥٨	٪٤ شوێنی حەوانەی زۆر خراپ ١٩٣,٤١٠	٪١> شوێنی حەوانەوەی تایبەت ١٤,٩٤٠	٪١> نەزانراو ٥٤

تێکڕای هەڵبەز و دابەزینەکان

لەماوەی گەڕی ١٣٠ دا، تۆماری بەدواداچوونی ئاوارەبوون (٤,٨٤٦,٠٦٢) گەڕاوەی دەستنیشانکرد لە (٨٠٧,٦٧٧) خێزان دا. ئەم زیادبوونەی ژمارەی ئاوارانیش بە (١٠,٢٧٨) کەس بە بەراورد بە گەڕی پێشوو کە لەماوەی نێوان کانوونی دووەم بۆ نیسانی ٢٠٢٣ بوو (٠.٢+٪) زیادیکردووە. دەکرێت ئەم خاوی و هێواشیە لە ڕێژەی گەڕانەوە بدرێتە پاڵ نەبوونی دەرفەتەکانی کار و کاسبی و نەبوونی شوێنی نیشتەجێبوون لە ناوچەکانی زێد، هەروەها بدرێتە پاڵ هەبوونی سەلامەتییەکی زیاتر لە ناوچەکانی ئاوارەبوون.[5] ڕێژەی گەڕانەوە لەسەرانسەری وڵات[6] بۆ گەڕی ٦ لە سەدا ٨١ ە، کە لە سەدا ١ لە ڕێژەی گەڕی پێشوو کەمترە.

جوڵە و جموجوڵەکانی ئێستای گەڕانەوە

لەسەر ئاستی قەزا، قەزاکانی شەنگال (+٢,٦٦٤) بەعاج (١,٨٢٤) و ناوەندی موسڵ (+١,٦٠٢ کەس) لە پارێزگای نەینەوا، بەرزترین ئاستی زۆربوونی گەڕاوانیان هەبوو، بە بەراورد بە گەڕی پێشوو، ئەمەش بەهۆی چەند فاکتەرێکەوە بوو، لەوانەش قسەی ناخۆش و ڕق و قیناوی بەرانبەر بە ئێزدییەکان، داخستنی کامپەکان، نەبوونی هۆکار و سەرچاوەی دارایی تا لە ناوچەکانی ئاوارەبوونیان بمێننەوە و زەحمەتی و ئاڵنگاری دیکەی پەیوەست بە ئاوارەبوونی درێژخایەن. هەروەها بەرەوپێشچوونی دۆخی ئەمنی لە قەزای شەنگال هاندرێکی دیکەی گەڕانەوەی هەندێک خێزان بوو. لە هەمان کاتیش دا، ژمارەی گەڕاوان لە قەزاکانی سامەڕا بە (-٨١٦ کەس) کەمبۆوە، هەتره (-١٣٨ کەس) و لە ڕوتبە بە (-٧٢ کەس) بەهۆی شکستهێنانی گەڕانەوە لەبەر وشەکساڵی و بە بیابان بوون و نەبوونی خزمەتگوزارییە گشتییەکان و دەرفەتی ئیش و کار.

هاتووان لەکامپەوە

ژمارەی ئەو گەڕاوانەی کە لە کامپەکانەوە هاتوون لەماوەی گەڕی ١٣٠ دا زیادیکردووە بە بەراورد بە گەڕی ١٢٩ (٥,٤٦٦ کەس بەرانبەر بە ٢,١١٢ کەس لە گەڕی پێشوو). ئەو قەزایە سەرەکیانەش کە هاتووانیان لە کامپەکانەوە هەبوون بریتیبوون لە قەزاکانی و شەنگال (١,٨١٢ کەس، بەعاج (١,٢٧٢ کەس) و ناوەندی موسڵ (١,١٣٤ کەس)، لە پارێزگای نەینەوا. هەندێک خێزانیش گەیشتنەوە قەزاکانی بەعاج و ناوەندی موسڵ کە لە کامپی جەدعە ١وە هاتبوون دوای ئەوەی ڕەزامەنی و ڕێگەپێدانی ئەمنیان وەرگرتبوو.

شوێنی بێ گەڕانەوە

لەم گەڕە کە ١٣٠ە، تۆماری بەدواداچوونی ئاوارەبوون (DTM) (٣٢٠) شوێنی دەستنیشانکردووە کە هیچ گەڕانەوەیەکیان بەخۆیانەوە نەبینیووە. لەم ژمارەیەش هەشت شوێنی تازە دەستپێگەیشتووی تێدایە کە لە پارێزگای نەینەوان. هۆکارە پاڵنەرەکانی نەبوونی گەڕانەوەش لەو شوێنانەدا بریتین لە نیگەرانی ئەمنی کە زۆربەی لە هێرشەکانی داعشەوە سەرچاوەی گرتووە، و ڕێگری لە گەڕانەوە کردن لەلایەن لایەنە ئەمنییەکانی وەک حەشدی شەعبی و پێشمەرگەوە و بەهۆی گرژی وئاڵۆزییە کەمەنەتەوەی ئاینی و خێڵەکییەوە بووە.

لەنێوان ئایار- ئابی ٢٠٢٣ دا، خێزانەکان گەڕاوەکان بۆ یەک شوێن بووە، قەزای ناوەندی موسڵ لە پارێزگای نەینەوا، و بۆ دوو شوێنیش بووە لە قەزای حەویجەی پارێزگای کەرکووک، ئەمەش دوای ئەوەی ئەم خێزانانە ڕەزامەندی و ڕێگەپێدانی ئەمنیان وەرگرت. بەر لەو جوڵە و جموجۆڵانەش، پێشووتر ئەم شوێنانەی ئەم قەزایانە هیچ گەڕانەوەیەکیان بەخۆیانەوە نەبینیبوو.

گەڕانەوە شکستخواردووەکان

زیادبوونێکی بەرچاو لە گەڕانەوە شکستخواردووەکان هەبوو لەنێوان ئەم گەڕە، ١٣٠، لەگەڵ گەڕی پێشوو، ١٢٩، (١,٣٠٣ کەس بەرانبەر بە ٢٩٩ کەس). نزیکەی دوو لەسەر سێی گەڕانەوە شکستخواردووەکانیش لە قەزای سامەڕا لە پارێزگای سەلاحەددین، ئینجا لە (١٢٪) یان لە قەزای بەعاج و لە (١٠٪)یان لە قەزای شەنگال بوون. بە بەراورد بە گەڕەکانی پێشوو، گەڕانەوە شکستخواردووەکان بەزۆری بەهۆی وشکەساڵی، کەمئاوی، نەبوونی ئەمن و ئاسایش بەهۆی ململانێیە بەردەوامەکان، ماددە و تەقەمەنی نەتەقیوو، زەویە مینڕێژکراوەکان و هەبوونی میلیشیاکانەوە بوو.

جۆرەکانی شوێنی حەوانەوە

زۆربەی گەڕاوەکان (٩٦٪)یان لەناوچەکانی خۆیان نیشتەجێن، لەوکاتەی لە٤٪ەکەی دیکە لە شوێنی حەوانەوە و نیشتەجێبوونی زۆر خراپ دان. بە بەراورد بە گەڕی پێشوو، (٢,١٨٤) گەڕاوە لە لە شوێنی حەوانەوەی زۆر خراپ دا دەژین (+١,١٪).

شوێنی حەوانەی زۆر خراپ[7]

لە سەرانسەری پارێزگاکان دا، پارێزگای سەلاحەددین زۆرترین ڕاددەی زیادبوونی ئەو گەڕانەوانەی بەخۆیەوە بینی کە لەشوێنی حەوانەوەی زۆر خراپ دان لەوەتەی گەڕی پێشووەوە کە (+١,٤١٠) کەس، زۆرترینیان لە قەزاکانی فارس و توزخورماتوو و بێجی بوون. پارێزگای نەینەواش دووەم بەرزترین ڕاددەی ئەو گەڕاوانەی بەخۆیەوە بینی کە لە شوێنی حەوانەی زۆر خراپ دان بە (+١,٠٦٨)، لەو ژمارەیەش (+٩٨٤) یان لە قەزای ناوەندی موسڵ و (+ ١٧٤) لە قەزای بەعاج بوون. لە بەرانبەردا، کەمبوونی ژمارەی ئەو گەڕاوانەی کە لە شوێنی حەوانەوە و نیشتەجێبوونی زۆر خراپ دا دەژین لە قەزاکانی هیت (-١٩٨ کەس)، قائیم (-٧٨)، ڕوتبە (-٢٤) لە پارێزگای ئەنبار بوون، هەروەها لە قەزای تەلەعفەریش بە (-١٧٤) کەس بوو لە پارێزگای نەینەوا.

شێوەی ٨: ڕێژەی گەڕانەوە بەپێی دە سەرەکیترین قەزای زێد

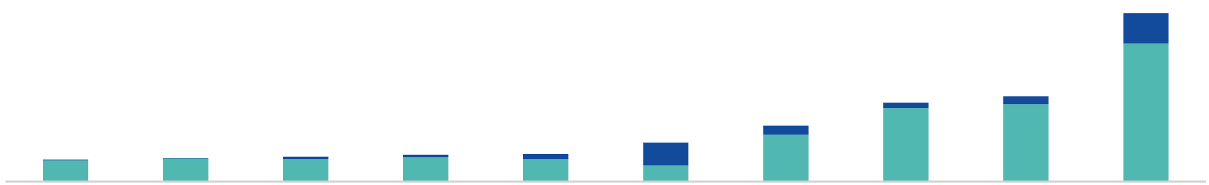

	موسڵ نەینەوا	ڕوومادی ئەنبار	فەللوجە ئەنبار	تەلەعفەر نەینەوا	شنگال نەینەوا	حەویجە کەرکووک	تکریت سەڵاحەددین	حەمدانیە نەینەوا	هیت ئەنبار	شرقات سەڵاحەددین
ڕێژەی گەڕانەوە	٪٨٢	٪٩١	٪٩٣	٪٨٤	٪٤٢	٪٨١	٪٩٠	٪٩٠	٪٩٨	٪٩١
ئاوارەکانی قەزاکان	٢٣٦,٦٦٣	٦١,٩٦٠	٤٢,٦١٥	٧٠,٣٤٤	١٧٧,٦٥٧	٤١,١٩١	٢٠,٠٩١	١٩,٨٧٨	٣,٨٢٨	٦,٠٥٩
گەڕاوان	١,٠٧٦,٧٠٠	٦٠٢,٦٦٤	٥٧٢,٧٠٦	٣٦٥,٣٥٢	١٢٦,١٨٦	١٧٤,١٩٨	١٨٩,٧٦٢	١٧٤,١٣٨	١٨٠,٢٧٠	١٦٥,١٨٦

٥. ڕێکخراوی IOM لە عێراق- داتای سێتی ٧-ی هەڵسەنگاندنی شوێنی یەکخراوی تۆماری بەدواداچوونی ئاوارەبوون (بەغدا، تەمموزی ٢٠٢٢).

٦. ڕێژەی گەڕانەوە بریتییە لە دابەشکردنی ژمارەی گەڕاوان بەسەر پارێزگا بەپێی کۆی گشتی ژمارەی گەڕاوان و ئەوانەی کە لە بنەڕەت دا لەو پارێزگایە ئاوارەبوون.

٧. بۆ شوێنی حەوانەوە و نیشتەجێبوونی زۆر خراپی گەڕاوان، لەوانەیە بینا و باڵەخانەی نەشیاو بۆژیان، خانوو، خێمە، کارەڤانە، خانووی کاتی، خانووی خست و قوڕ و بینا و باڵەخانەی تەواو نەکراو و جێهێڵدراو، بینا و باڵەخانەی گشتی، یان شوێنی بەیەکەوەبوونی بەکۆمەڵی وەک بینا و شوێنە ئاینییەکان و بینای قوتابخانەکان دەگرێتەوە.

ئەم گراف و هێلکاریەی خوارەوە ئەمانە نیشان دەدات: ١. ژمارەی گەڕاوان لە هەموو پارێزگاکان دا، ٢. ئەو قەزا سەرەکیانەی کە گەڕاوەکان تیایاندا نیشتەجێن،٣. ڕێژەی گەڕانەوە بەپێ هەر پارێزگایەک، ٤. ئەو پارێزگایانەی کە کۆتا جار گەڕاوان لێیەوە ئاوارەبوون. بۆ خستنەڕوویێکی گشتی قەزاکانی گەڕانەوە لەسەرانسەری عێراق دا، تکایە بڕوانە قەزاکانی گەڕاوان لە نەخشەی گەڕانەوە.

شێوەی ٩: سەرەکیترین پارێزگاکانی گەڕانەوە، قەزاکانی گەڕانەوەیان و دواهەمین پارێزگای ئاوارەبوون

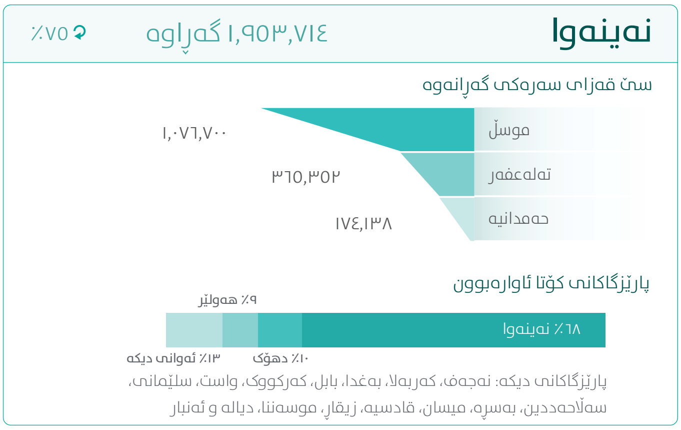

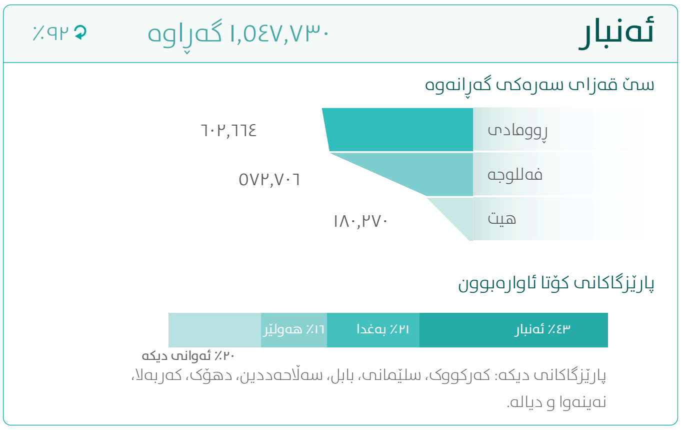

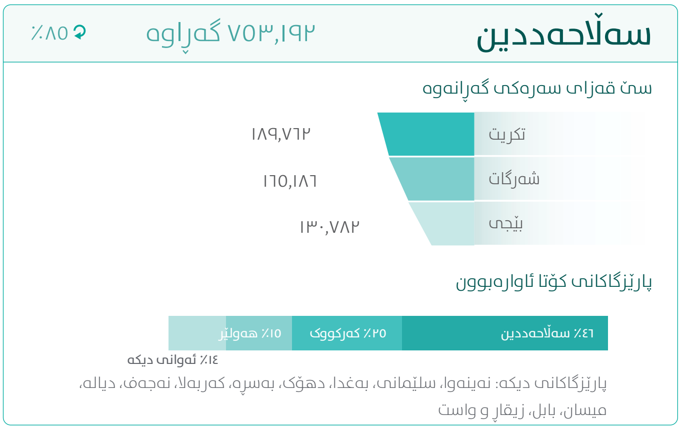

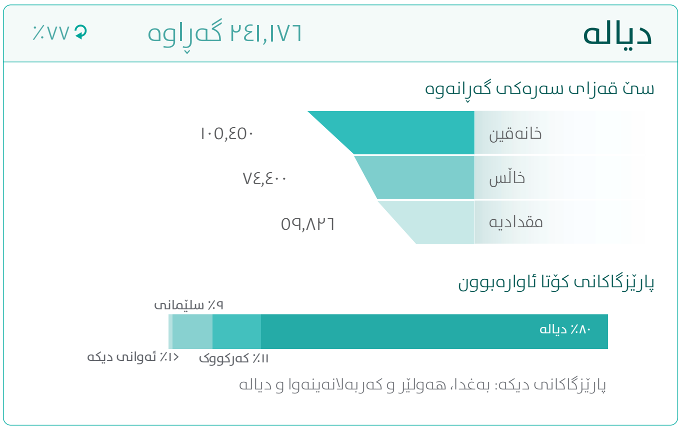

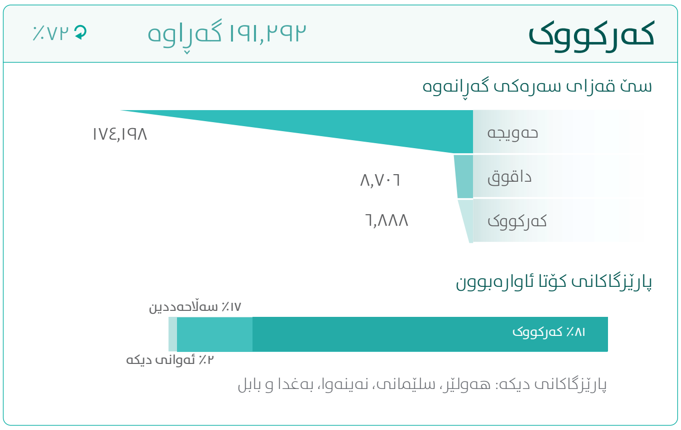

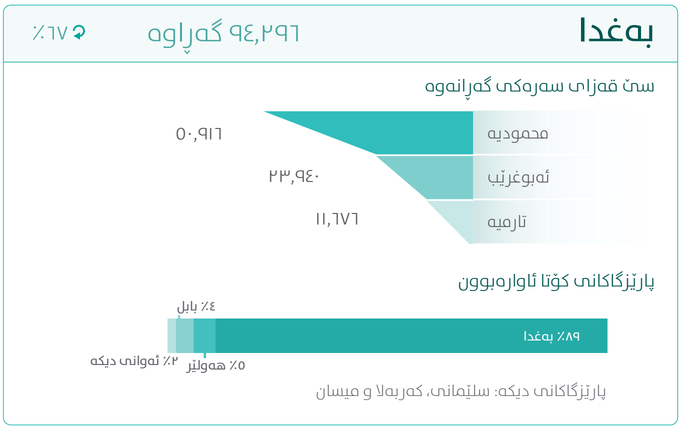

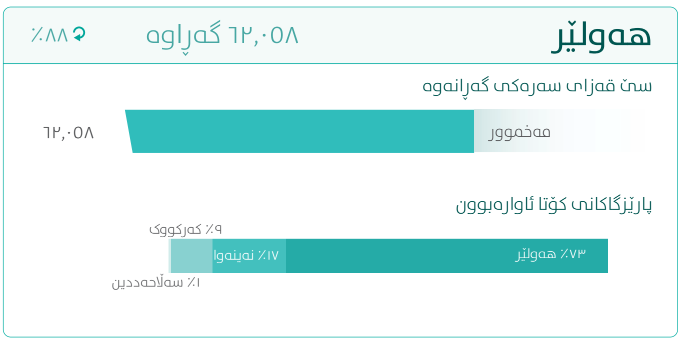

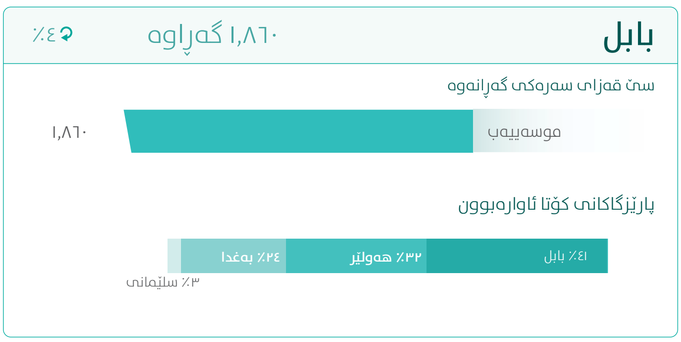

نەخشەی ٣: قەزاکانی گەڕانەوە

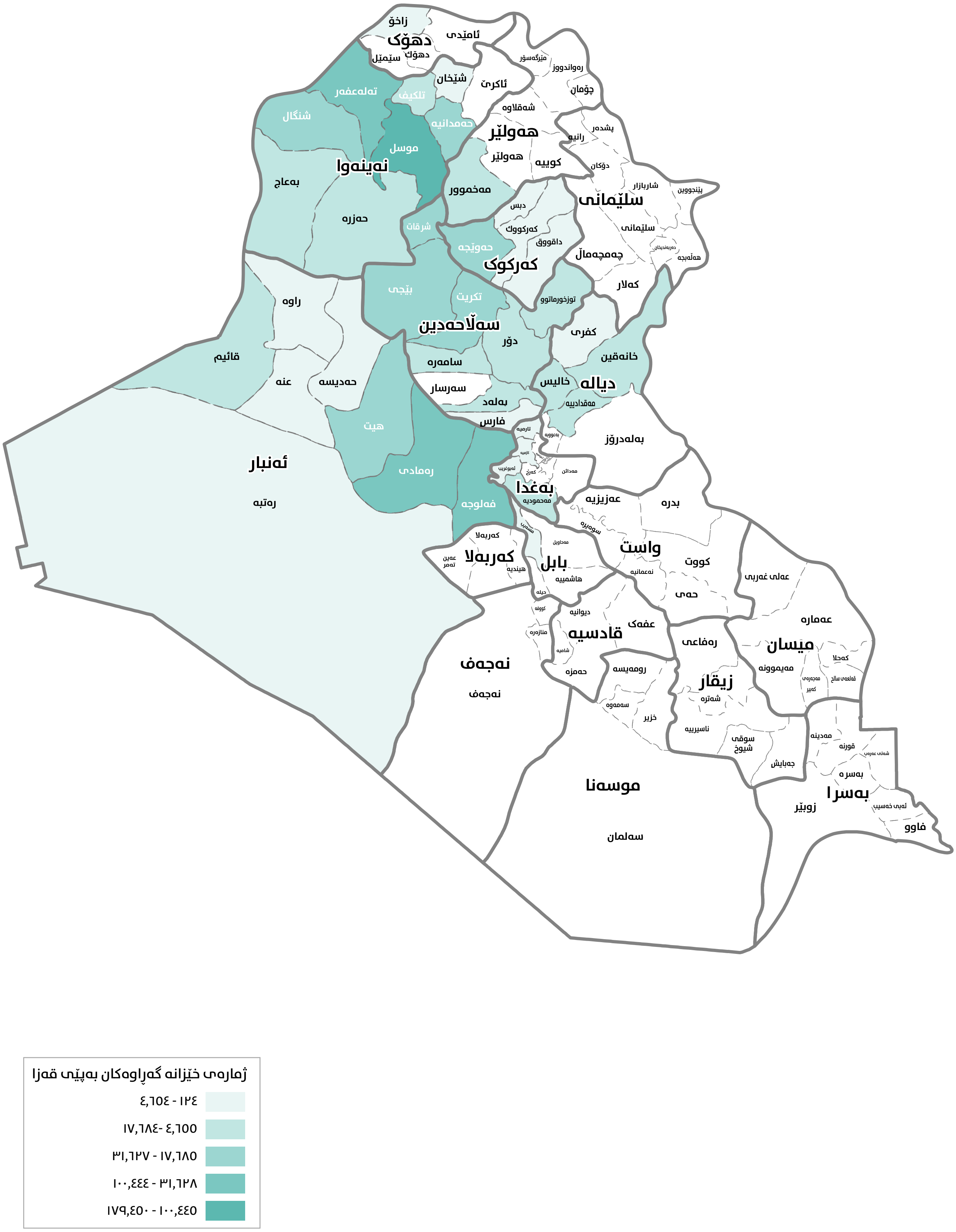

نەخشەی ٤: ناوچەی بێ گەڕانەوە

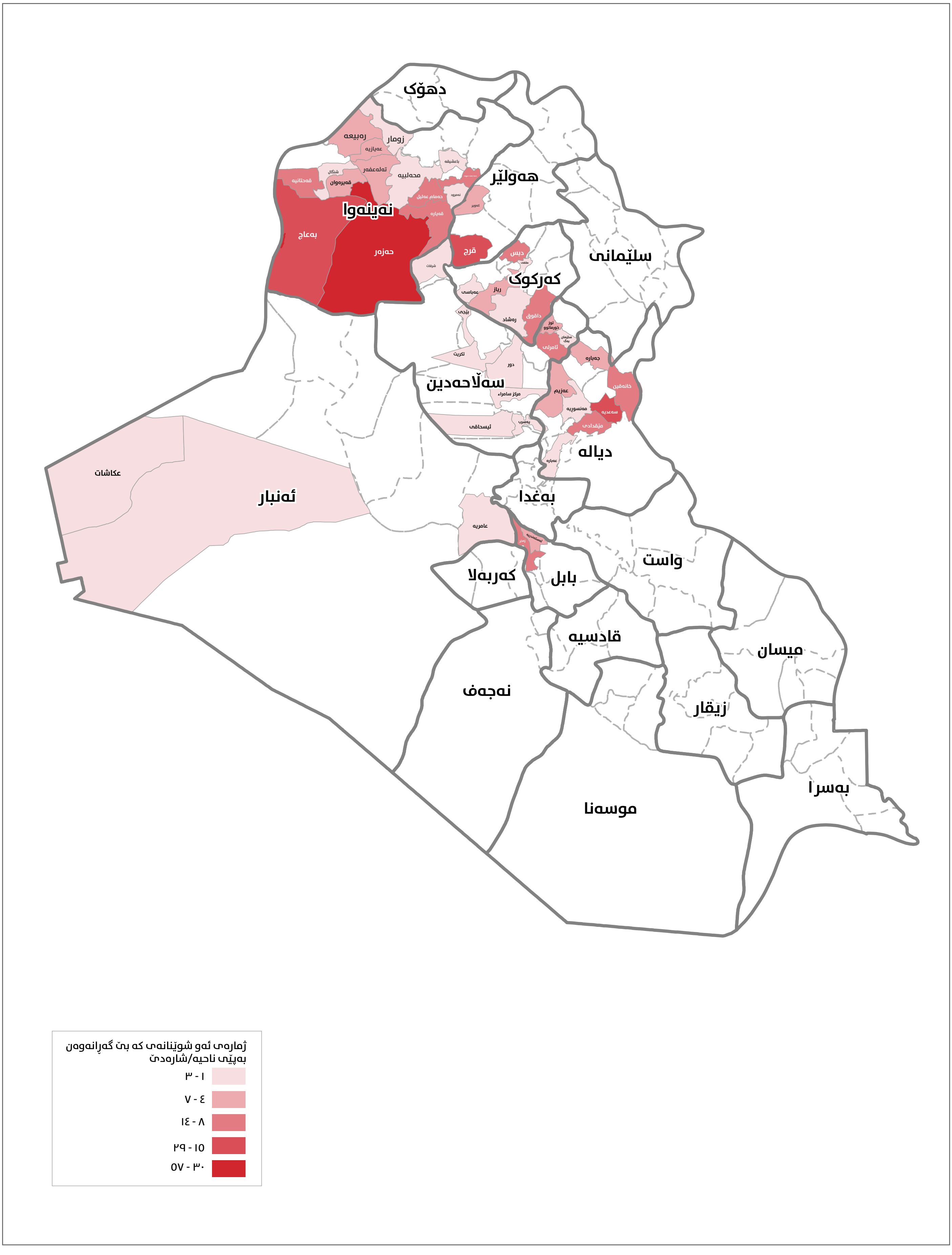

ڕێبازی ڕاپۆرت

تۆماری بەدواداچوونی ئاوارەبوون (DTM)ی ڕێکخراوی نێودەوڵەتی کۆچ (IOM) زانیاری لەسەر ئاواران و گەڕاوانی عێراق کۆدەکاتەوە. تیمەکانی وەڵامدانەوەی خێرا و هەڵسەنگاندن (RARTs)ی ڕێکخراوی (IOM) داتا کۆدەکەنەوە کە خۆی لە زیاتر لە ٧٣ کارمەند دەبینێتەوە لەسەرانسەری عێراق دا بڵاوبوونەتەوە (لە٢٠٪ی کارمەندە داتا کۆکەرەوەکان ئافرەتن). کۆکردنەوەی داتا بۆ گەڕی ١٣٠ لیستی سەرەکی لەماوەی نێوان ئایار-ئابی٢٠٢٣ دا بوو لە سەرنسەری ١٨ پارێزگادا.

داتای لیستی سەرەکی ئاواران و لیستی سەرەکی گەڕاوان کۆدەکاتەوە بە بەکارهێنانی تۆڕێکی فراوان و تەواو دامەزراوی زیاتر لە ٢٠٠٠ زانیاری پێدەر کە ئەوانیش سەرکردەکانی کۆمەڵگە، موختار، دەسەڵاتدارە خۆجێییەکان و هێزە ئەمنییەکان دەگرێتەوە. هەروەها زانیاری دیکە لە داتای تۆمارکراوی حکومەت و ئاژانسە هاوبەشەکان وەردەگرێت و کۆیان دەکاتەوە.

تیمەکانی وەڵامدانەوەی خێرا و هەڵسەنگاندن (RARTs)ی ڕێکخراوی (IOM) بە بەردەوامی داتای لیستی سەرەکی کۆدەکەنەوە و ڕاپۆرتی چوار مانگ جارێکی لەسەر ئامادەدەکرێت. هەرچەندە کەمی دەستگەیشتن بە کێشە و گرفتە ئەمنییەکان و هەبوونی بەربەست و سنووری دیکە کاردەکاتە سەر کار و چالاکییەکانی کۆکردنەوەی داتا. گۆڕانی فیگەر و شێوەکانی ئاوارەبوون بەدیدەکرێت لەنێوان ماوە جیاوازەکانی ئامادەکردنی ڕاپۆرت، لەگەڵ هەبوونی گۆڕانکاری لە فیگەرەکانی دانیشتووان کە لەوانەیە بەهۆی فاکتەری دیکەوە بێت، لەوانەش بە بەردەوامی دەستنیشانکردنی گروپ و چین و توێژی دیکەی ئاوارەبووو، گرتنەخۆی داتای ئاوارەبوونی دووەمی و لاوەکی لەنێو عێراق دا.

هاوڵاتیانی ئاوارەبوو داتایان لە ڕێگەی پرۆسەی کۆکردنەوە، پشتڕاستکردنەوە، ڕووپێوکردن و پێوانەکردن و ڕەوایەتی بوون کۆدەکرێتەوە و دەستنیشاندەکرێن. ڕێکخراوی (IOM) بە بەردەوامی لە نزیکەوە هەماهەنگی لەگەڵ حکومەتی فیدڕال و حکومەتی هەرێم و دەسەڵاتدارە خۆجێییەکان دەکات تا بەردەوام لەیەک تێگەیشتنێکی دروست و هاوبەشییان سەبارەت بە ئاوارەبوون لە تەواوی عێراق دا هەبێت.

حسابکردن و ژماردن بۆ دیاریکردنی ژمارەی کەسەکان بە کارهاتووە:

ژمارەی کەسەکان لە ڕێگەی لێکدان و جارانکردنی ژمارەی هەر خێزانێک بە ٦ کەس دیاریکراوە و هەژمارکراوە، کە ئەمەش ژمارەی تێکڕای هەر خێزانێکی عێراقیە بە پێی ئاماری حکومەت، ئەم حسابکردن و ژماردنەش بۆ هەموو ئاوارە ناوخۆییەکان و گەڕاوەکانی دەرەوەی کامپەکان بووە. لەوەتەی ماوەی مانگەکانی تەمموز و ئابی ٢٠٢٠ەوە (جەولەی ١١٧)، ژمارەی ئەو کەسانەی ناو کامپ لەڕێگەی لێکدانی لە ژمارە ٥ بۆ هەر خێزانێک حسابکراوە،[٨] کە ئەم داتایە هاوتایە بە قەبارەی خێزانی بە پێی دەستەی هەماهەنگی و کارگێڕی کامپ. بۆ دروستترین و نوێترین زانیاری ئاوارەکانی دەرەوەی کامپ، تکایە بڕوانە وێبسایتی دەستەی هەماهەنگی و کارگێڕی کامپ: CCCM Cluster website.

گۆڕانکارییەکان لە حاڵەتەکانی ئاواران و گەڕاوان دا

ڕەنگە گۆڕانی ڕێژە و ژمارەی گەڕاوان و ئاواران هەمیشە هاوئاست و وەک یەک نین. ئەمەش بۆ چەندان هۆ و فاکتەر دەگەڕێتەوە. یەکەم، تۆماری بەدواداچوونی ئاوارەبوون (DTM) بەردەوامە لە تۆمارکردنی خێزانانەی کە بۆ یەکەمین جارە ئاوارە دەبن، ئەو خێزانانەی کە شوێنی دیکەی ئاوارەبوونەوە دێن (ئاوارەبوونی دووەمی) و ئەو خێزانانەی کە بەهۆی شکستهێنانیان لە گەڕانەوەیان ئاوارەبوون (گەڕانەوەی شکستخواردوو). هەروەها لەبەرئەوەی تۆماری بەدواداچوونی ئاوارەبوون (DTM) ئاواران و گەڕاوان لەسەر ئاستی ژمارە خێزان هەژماردەکات، هاوسەرگیری و گۆڕانەکانی دیکەی ناو خێزان کاردەکاتە سەر قەبارە و ژمارەی حاڵەتەکان. سەرەڕای ئەمانەش، لەوانەیە هەندێک لە خێزانەکان لە هەردوو حاڵەت دا هەژمار بکرێن ئەگەر أ- بەشێک لە خێزانەکە هەر لە ئاوارەیی مابنەوە و بەشێکیشی گەڕابنەوە، ب-لەوانەیە خێزانەکە لەنێوان ناوچەی ئاوارەبوون و ناوچەی گەڕانەوە هاتووچۆ بکەن. لە کۆتاییشدا، ئەو ئاوارانەی کە لە شوێنی حەوانەوە و نیشتەجێبوونی زۆر خراپ دا دەژین و دەستگەیشتن پێیان ئاسان نییە، لەبەر هۆکاری ئەمنی، لەوانەیە هەژمار نەکرێن، بەڵام کاتێک دەگەڕێنەوە، ئەوا لەوانەیە لەگەڵ حاڵەتەکاین دیکەی گەڕانەوە هەژمار بکرێن.

جیاوازییەکانی نێوان ماوەی ڕاپۆرتەکان

لیستی سەرەکی بەشێوەی چوار مانگ جارێک، ساڵی سێ جار، ئامادەدەکرێت، لەوکاتەی کە ڕاپۆرتەکانی پێشووی لیستی سەرەکی بەشێوەی سێ مانگ جارێک ئامادەدەکران. هەروەها لەوەتەی کانوونی دووەمی ٢٠٢١ەوە، سێ ڕاپۆرتی لیستە سەرەکییەکانی (١٢٠، ١٢١ و ١٢٣) ماوەی ئامادەکردنیان دوو مانگ دوومانگ بوو. گۆڕانی ماوە و کاتی ئامادەکردنی ڕاپۆرتەکان لەوانەیە کاربکاتە سەریان لە بەراوردکردنی ڕاپۆرتی گەڕەکان بە یەکترییەوە.

گۆڕانکارییەکانی زاراوەکانی شوێنی حەوانەوە و نیشتەجێبوون

لە گەڕی (١٢٢) دا تۆماری بەدواداچوونی ئاوارەبوون هەندێک گۆڕانکاری لە لە زاراوەکانی جۆرەکانی شوێنی حەوانەوە و نیشتەجێبوون دا کرد بۆ ڕێکخستن و گونجانە لەگەڵ و تێبینی تەکنیکی دەستەی هەماهەنگی و کارگێڕی کامپ لە عێراق دا لەسەر پێناسەی شوێنە نافەرمییەکان لە عێراق دا (ئەیلولی ٢٠٢٠)، تکایە بڕوانە پێناسەکانی شوێنی حەوانەوە و نیشتەجێبوون لە فەرهەنگۆکە کەدا.

٨. بەر لەگەڕی ١١٧، تۆماری بەدواداچوونی ئاوارەبوون (DTM) ژمارەی ئەو کەسانەی ناو کامپ لەڕێگەی لێکدانی لە ژمارە ٦ بۆ هەر خێزانێک حساب دەکرد.

فەرهەنگۆک	
شوێنی حەوانەوە و نیشتەجێبوونی زۆر خراپ	بۆ شوێنی حەوانەوە و نیشتەجێبوونی زۆر خراپی گەڕاوان، ئەم جۆرە شوێنی حەوانەوە نیشتەجێبوونانە دەگرێتەوە لە ناوچەی زێد بینا و باڵەخانەی نەشیاو بۆژیان، خانوو، خێمە، کارەڤانە، خانووی کاتی، خانووی خشت و قوڕ و بینا و باڵەخانەی تەواو نەکراو و جێهێڵدراو، بینا و باڵەخانەی گشتی، یان شوێنی بەیەکەوەبوونی بەکۆمەڵی وەک بینا و شوێنە ئاینییەکان و بینای قوتابخانەکان دەگرێتەوە. بۆ ئاوارانیش هەمان ئەو شوێنانەی کە لەپەڕاگرافی پێشوو بۆ گەڕاوان باسکران جگە لە ناوچەی زێد، هەروەها ئەو شوققە و خانووانەی کە هی خۆیان نین یان بۆ ژیان شیاو نین و چۆڵن.
گەڕانەوی شکستخواردوو	ئەو هاوڵاتیانەی کە لە ناوچەکانی زێدیانەوە دێن دوای ئەوەی کە لە گەڕانەوەیان شکستیان هێنا.
ئاوارە/ئاوارەی ناوخۆیی	بۆ هەڵسەنگاندنەکانی تۆماری بەدواداچوونی ئاوارەبوون (DTM)، هەموو ئەو هاوڵاتییە عێراقیانەی کە ناچار بە هەڵاتن کراون لە ١ی کانوونی دووەمی ٢٠١٤ بەدواوە و تا ئێستاش هەر لە ئاوارەیی دان هەر لەناو سنووری عێراق دا لە کاتی ئەنجامدانی ئەم هەڵسەنگاندنە.
شوێن	ناوچەیەک کە هاوتای گوندێک یان ناوچەیەکی لادێییە یان هاوتای گەڕەکێکە لە ناوچەی شاریی (بەمانایەکی دیکە، چوارەمین دابەشبوونی ئیداری).
شوێنی بێ گەڕانەوە	شوێنێک کە ئاوارەبوونی بەخۆیەوە بینیووە و هاوڵاتیان لێیەوە ئاوارەبوون لە شەڕ وململانێی نێوان ٢٠١٤-٢٠١٧ لەگەڵ داعش دا بەڵام تا ئێستا هیچ گەڕانەوەیەکی لێ تۆمار نەکراوە یان هەموو گەڕاوەکان دووبارە ئاوارەبوونەتەوە دوابەدوای گەڕانەوەیان.
شوێنی حەوانەوە و نیشتەجێبوونی تایبەت	بۆ ئاواران و گەڕاوان، ئەمانە دەگرێتەوە: هۆتێل، مۆتێل، خانوو و خێزانی خانەخوێ یان شوققە و خانوو کە هی خۆیان نییە. بۆ ئاوارانیش، موڵکی خۆیان دەگرێتەوە.
ئاوارەبوونی درێژخایەن	ئاوارەبوونێک کە زیاتر لە سێ ساڵی خایاندووە. لەبەرئەوەی داتای ئاوارەبوون لەسەر شێوەی (شەپۆڵەکان)ی ئاوارەبوون لە ماوەی چەندان مانگ کۆدەکرێتەوە. ئاوارەبوونێک کە پێش کانوونی دووەمی ٢٠١٩ ڕوویداووە بە درێژخایەن دادەنرێت.[٩]
ڕێژەی گەڕانەوە	بەکاردێت بۆ خەمڵاندنی ڕێژەی گەڕانەوەی دانیشتوان بۆ قەزای زێد و بە ڕێژەی گەڕاوان هەژماردەکرێت لە هەر قەزایەک دا لەبەرانبەر کۆی گشتی ژمارەی گەڕاوان و ئاوارەبووان لەو قەزایەدا.
زێدی نیشتەجێبوون	تەنیا بۆ گەڕاوان، ئاماژە بە شوێنی نیشتەجێبوونی بەر لە ئاوارەبوونیان دەکات.
گەڕاوان	بۆ هەڵسەنگاندنەکانی تۆماری بەدواداچوونی ئاوارەبوون (DTM) هەموو ئەوانەی کە لە کانوونی دووەمی ٢٠١٤وە ئاوارەبوون و گەڕاونەتەوە شوێنی زێدیان، بەبێ لەبەرچاوگرتنی ئەوەی کە بۆ ناوچەی زێدی پێشوویان گەڕاونەتەوە یان جۆری شوێنی حەوانەوە و نیشتەجێبوونیان گۆڕیووە. پێناسەی گەڕاوان پەیوەندی بە پێوەری گەڕانەوە بە شێوەیەکی سەلامەت، شکۆمەند و تەنانەت بە ستراتیژیەتی دیاریکراوی دڵنیابوونەوەی لە گەیشتن بە چارەسەرە هەمیشەییەکانەوە نییە.
ئاوارەبوونی دووەمی	ئەو هاوڵاتیانە دەگرێتە کە زیاتر لە جارێک ئاوارەبوون و لە شوێنێکی دیکەی ئاوارەبوونەوە ئاوارەبوون.

٩. لەوەتەی دەستپێکی قەیرانەکانەوە، تۆماری بەدواداچوونی ڕێکخراوی نێودەوڵەتی کۆچ داتا لەسەر شەپۆڵەکانی ئاوارەبوون و جموجۆڵەکانیان کۆدەکاتەوە وەک وەڵامدانەوە و بەدەمەوە هاتن بۆ ڕووداوە گرنگەکان. شەپۆڵی ٩ی ئاوارەبوون لەماوەی نێوان کانوونی دووەم و بۆ کانوونی یەکەمی ٢٠١٩ بوو، بۆیە هەموو ئاوارەکانی ماوەی نێوان کانوونی دووەمی ٢٠١٤ تا کانوونی یەکەمی ٢٠١٩ لەم ڕاپۆرتەدا بە ئاوارەبوونی درێژخایەن دادەنرێن. هەرچەندە ژمارە ڕاستەقینەکە زیاتر و زۆرترە، لەبەرئەوەی هەندێک لەو ئاوارانەی کە لەکاتی شەپۆڵی ١٠ ئاوارەبوون کە لەماوەی نێوان کانوونی دووەم بۆ کانوونی یەکەمی ٢٠٢٠ بوو، ئەوانیش هەر بە ئاوارەبوونی درێژخایەن دادەنرێن.

ڕێکخراوی نێودەوڵەتی کۆچ (IOM) لە عێراق

iraq.iom.int

iomiraq@iom.int

کۆمەڵگەی یۆنامی (دیوان٢)،

ناوچەی نێودەوڵەتی

@IOMIraq

ئەستۆپاکی

مەرج نییە ئەو دیدو بۆچوونانەی کە لەم ڕاپۆرتە دا خراونەتەڕوو ڕەنگدانەی دیدو بۆچوونەکانی ڕێکخراوی نێودەوڵەتی کۆچ (IOM) بن. دابەشکردنی شوێنەکان و خستنەڕووی کەرەستەکانی ناو ئەم ڕاپۆرتە، هەر چیەک بن، مانای گەیاندن و دەربڕینی هیچ بیروبۆچوونێک ڕێکخراوی (IOM) نایەن سەبارەت بە باری یاسایی هەر وڵاتێک، هەرێمێک، شارێک یان ناوچەیەک، یان سەبارەت دەسەڵاتداران، یان دەربارەی سنوور و مەوداکانەوە.

بۆ زانیاری زیاتر، سەردانی iraqdtm.iom.int بکە یان پەیوەندی بە تیمەکە بکە لەڕێگەی ئیمێڵی iraqdtm@iom.int

ڕێکخراوی نێودەوڵەتی کۆچ (IOM) سوپاسی نووسینگەی دانیشتوان، پەنابەران و کۆچ (PRM) ی وەزارەتی دەرەوەی ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا دەکات بۆ پاڵپشتییە بەردەوامەکانی. هەروەها ڕێکخراوی (IOM) سوپاسی خۆی ئاراستەی ئەندامانی تیمەکانی وەڵامدانەوەی خێرا و هەڵسەنگاندنی (RARTs) ی ڕێکخراوی (IOM) لە عێراق دا دەکات بۆ ئەو کارەی دەیکەن لە کۆکردنەوەی داتا، کە زۆرجار لە هەلومەرجی زۆر دژواردا ئەو کارە دەکەن، هەوڵ وکۆششە ماندوونەناسەکانیان بنچینەی ئەم ڕاپۆرتەیە.

ڕێکخراوی نێودەوڵەتی کۆچ (IOM) ٢٠٢٣

نابێت هیچ بەشێکی ئەم بڵاوکراوەیە دووبارە بەرهەمبهێنرێتەوە، لە نێو سیستەمێکی گەڕاندنەوەدا هەڵبگیرێت، یان بگوازرێتەوە بەهەرجۆرێک یان ڕێگە و هۆکارێکی ئەلیکترۆنی، میکانیکی، چاپکردن و تۆمارکردن بێت، بەبێ مۆڵەتپێدانی بەنووسراوی پێشوەختەی لایەنی بڵاوکەرەوە.